

Yurt Dışındaki Üniversitelerin Türkoloji Bölümlerinde Aruz Ölçüsü Öğretiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi Örneği**

Problems and Solutions in Teaching Aruz in Turcology Departments of Universities Abroad: The Example of Moldova-Comrat State University

KUDRET SAFA GÜMÜŞ*

Öz

Bu çalışmada, yurt dışındaki üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde aruz ölçüsünün öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri ele alınmaktadır. Araştırmanın odak noktası, Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi Gagauz Dili ve Tarihi Bölümü-Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda yürütülen Klasik Türk Edebiyatı dersleri çerçevesinde elde edilen gözlem, uygulama ve öğrenci geri bildirimleridir. Çalışmada, öğrencilerin aruz ölçüsünü öğrenmede yaşadığı temel güçlüklerin dil, bilişsel ve pedagojik boyutları incelenmiştir. Bulgular, özellikle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde Arapça ve Farsça kökenli kelimelere yabancılık, hece uzunluklarının algılanmasında zorluk ve teorik bilginin uygulamaya dönüştürülmesinde yetersizlik gibi sorunların öne çıktığını göstermektedir. Ayrıca, mevcut ders materyallerinin ve öğretim yöntemlerinin çoğunlukla Türkiye'deki öğrenci profiline göre hazırlanmış olması, yurt dışı Türkoloji bölümlerinde verimliliği sınırlamaktadır. Araştırma sonucunda, aruz öğretiminde işitsel ve görsel destekli öğretim materyallerinin, karşılaştırmalı örnek metin çalışmalarının ve kültürel bağlamı öne çıkaran bütüncül yaklaşımların etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretim sürecine yapay zeka destekli öğrenme ortamlarının dâhil edilmesiyle öğrencilerin hem ritmik algılamın hem de klasik şiire olan ilgilerinin arttığı gözlenmiştir. Sonuç olarak, çalışmada Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi örneği üzerinden elde edilen veriler, aruz ölçüsü öğretiminin sadece teknik değil, aynı zamanda kültürel aktarım ve estetik duyarlık kazandırma süreci olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aruz ölçüsü, Türkoloji, yabancı dil olarak Türkçe, klasik Türk şiiri öğretimi, Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi.

Abstract

This study examines the challenges faced in teaching Aruz in Turcology departments abroad, offers possible effective solutions. The focus of the research is based on observations, applications, student feedback gathered from "Classical Turkish Literature" courses conducted at the Department of Gagauz Language and History at Comrat State University, Moldova. The study investigates the linguistic, cognitive, pedagogical dimensions of the fundamental difficulties students face while learning Aruz. Findings indicate that students learning Turkish as a foreign language particularly struggle with unfamiliarity regarding Arabic and Persian loanwords, difficulty in perceiving syllable lengths, an inability to translate theoretical knowledge into practice. Furthermore, the fact that existing course materials, teaching methods are largely designed for student profiles in Türkiye limits efficiency in Turcology departments abroad. The research concludes that audio-visual supported teaching materials, comparative text analyses, holistic approaches emphasizing cultural context are highly effective in teaching Aruz. Additionally, it was observed that incorporating AI-supported learning environments into the teaching process enhanced both the students' rhythmic perception, their interest in classical poetry. Ultimately, the data obtained through the case of Comrat State University reveals that teaching Aruz is not merely a technical task but a process of cultural transmission and the cultivation of aesthetic sensitivity.

Keywords: Aruz, Turcology, Turkish as a foreign language, teaching of classical Turkish poetry, Comrat State University of Moldova.

* Dr. Öğr. Üyesi / Aksaray Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Aksaray/TÜRKİYE, kudretsafagumus@aksaray.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1276-3406

**Bu çalışma, T.C. Moldova-Kişinev Büyükelçiliği, Eğitim Müşavirliği nezdinde sürdürülen Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi Gagauz Dili ve Tarihi Bölümü-Türk Dili ve Edebiyatı görevi sırasında hazırlanmıştır. Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi bünyesinde gerçekleştirilen Uluslararası Bilim ve Uygulama Konferansı'nda (10.02.2023) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Arap edebiyatından Fars edebiyatına, oradan da Türk edebiyatına intikal eden aruz, asırlarca klasik Türk edebiyatı şairlerinin sanat anlayışını biçimlendirmiş, Türk şiir geleneğinin yapı taşlarından biri hâline gelmiş; ancak, Türkiye dışındaki üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde aruz ölçüsünün öğretimi¹ metot noktasında birçok sorunu beraberinde getirmiştir.

Yurt dışındaki üniversitelerde kurulan Türkoloji bölümleri, çoğunlukla Türk diline ve edebiyatına ilgi duyan yabancı öğrencilerin farklı dil ve kültürlerden geldiği ortamlardır. Söz konusu farklılık, bulunduğu bölge itibarıyla birçok yabancı dil bilen öğrencilerin dil yetilerinde Türkçenin yapı özelliklerini kavrama sürecini zenginleştirmekte; ancak özellikle aruz ölçüsünün anlaşılması noktasında bazı zorluklara sebep olmaktadır. Aruzun teknik bir ölçü sistemi olmaması ile birlikte, aynı zamanda tarihsel, kültürel ve estetik bir birikimi de yansıttığı görülmektedir. Yabancı öğrencilerin konuştuğu ana dilin ses yapısı, aruzun mantığını kavramada belirleyici rol oynamaktadır. Örneğin; Arapça konuşan bölgelerdeki öğrenciler aruzu kavramada daha başarıyla Avrupa’da durum tam tersinedir. Ayrıca öğretim materyallerinin sınırlılığı, terminolojik zorluklar ve uygulamalı öğretim eksiklikleri de süreci daha karmaşık hâle getiren başka unsurlardır.

Söz konusu çalışma, ilgili bölümlerde aruz öğretimindeki sorunları ortaya koymayı ve sorunlara çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu çalışma ile yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde aruz ölçüsünün öğretimine dair metotlara ilişkin öneriler ve uygulamalı örnekler ele alınarak hem öğretim elemanlarına hem de öğrencilere yol gösterecek bir kaynak hazırlanması, klasik Türk edebiyatının temel yapı taşlarından biri olan aruzun yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde doğru, anlaşılır ve uygulanabilir bir şekilde öğretilmesinin sağlanması hedeflenmektedir.

Gagauz Türkçesi, tarihsel süreçte Anadolu ve Balkanlar coğrafyasındaki bağı sayesinde, Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait pek çok arkaik kelimeyi ve yapıyı günümüze kadar taşımayı başarmıştır. Bu dilsel muhafazakârlık, Gagauz Türkçesini klasik Türk edebiyatı metinleriyle şaşırtıcı bir biçimde yakınlaştırmaktadır. Bugün modern Türkiye Türkçesinde yerini başka kelimelere bırakmış veya halk ağızlarında korunmuş olan pek çok sözcük, Gagauz Türkçesinde günlük yaşamın doğal bir parçası olarak varlığını sürdürmektedir. Bu durum, bir Gagauz öğrencinin 14. veya 15. yüzyılda kaleme alınmış bir divan metniyle

¹ Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde aruz öğretimi ile ilgili başucu kaynak olarak Tacettin Şimşek’in “Aruz ve Aruz Eğitimi Yönelik Uygulama Önerileri” başlıklı makalesi sade ve anlaşılır olması bakımından dikkate değerdir (Şimşek, 2006).

karşılaştığında, metindeki temel söz varlığını anlamlandırmasını kolaylaştırmaktadır.

Türkoloji bölümlerinde öğrenim gören yabancı öğrenciler için, özellikle Moldova gibi müzik kültürünün güçlü olduğu coğrafyalarda, aruz ölçüsünü kavramasında ritim ve müziğe olan ilginin belirleyici bir rol oynadığı değerlendirilmektedir. En basitinden piyano çalmak veya bir enstrümanla profesyonel düzeyde ilgilenmek, öğrencinin zihninde doğal bir metronom ve vuruş disiplini oluşturduğundan, aruzun “tef’ile” adı verilen ritmik kalıpları somut birer melodi yapısına dönüşmektedir. Müzik eğitimi almış bir öğrenci, hecelerin kısa ve uzun değerlerini tıpkı notalardaki dörtlük veya sekizlik vuruşlar gibi algılayabilmektedir; bu sayede şiirdeki iç ahengi ve durak yerlerini çok daha hızlı öğrenebilmektedir. Dolayısıyla, klasik şiir öğretiminde aruzun bir teknik kural olarak değil, hecelerle ortaya konulan bir beste olarak sunulması, öğrencilerin hem estetik duyarlılığını artırmakta hem de teorik bilginin kalıcı bir beceriye dönüşmesini sağlamaktadır.

Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde aruzun öğretilmesi, öğrencilerin yalnızca şiir tekniğini değil, aynı zamanda tarihsel ve kültürel arka planı anlamaları açısından da büyük önem taşımaktadır. Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinin bazılarında oldukça detaylı programlar yürütülürken, bazı bölümlerde ise yalnızca teorik bilgilerle sınırlı kalmaktadır. Dolayısıyla, aruzun uluslararası ölçekte doğru, kapsamlı ve etkili bir şekilde öğretilmesi için yeni stratejilere ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmektedir.

1. Aruz Ölçüsünün Tarihçesi ve En Çok Kullanılan Aruz Kalıpları

Aruz, nazımda uzun veya kısa, kapalı veya açık hecelerin ahenkli dizilerine dayanan bir vezin sistemi olup Arap edebiyatında doğmuş, dil yapısına, edebî ananeye ve zevke göre değişikliklere uğrayarak, başta Fars ve Türk edebiyatları olmak üzere, İslâm medeniyeti çevresine giren diğer milletlerin kendi dillerindeki edebiyatlarına da geçmiştir. Bu üç büyük edebî geleneğin ortak paydası olan aruz, özellikle İslam medeniyetinin kültürel bütünleşme sürecinde önemli bir rol oynamıştır (Çetin, 1991, s. 424).

Gerek konu gerekse de -bazı nazım şekilleri hariç- şekil bakımından klasik Türk şiiri, teşekkül aşamasında İran şiirinden etkilenmiş, Türk şairleri kullandıkları aruz vezinlerini de İran edebiyatından seçmişlerdir. Türk şiirinde nazım birimi olarak eski dörtlükler daima önemini korumuş, klasik Türk şiirinde tuyuğ ve halk edebiyatındaki türkülerin tesiriyle gelişen şarkı gibi nazım şekilleri teşekkül etmiştir. Türk şairler, başlangıçtan itibaren hecenin sekizli ve on birli şekillerine uyan aruz vezinlerini tercih etmişler, aynı tef’ilelerin tekrarından kurulu vezinler de yine ilk alınan ve daima şairler arasında beğenilen aruz kalıpları olarak bilinmektedir (Çetin, 1991, s. 433).

Halûk İpekten, 61 şairin Divan'ını inceleyerek, Türk şiirinde aruz veznine ait kalıpların kullanım sıklığını araştırarak, toplam 39 aruz vezninden Türk şairlerin en çok kullandığı kalıpları tespit etmiştir. İncelemeye göre, XV. yüzyılın ortalarından itibaren şairlerimizin en çok şiir söyledikleri aruz kalıbı, *Fâ i lâ tûn / Fâ i lâ tûn / Fâ i lâ tûn / Fâ i lûn'dür* (1999, s.277). Ayrıca "*Fe i lâ tûn / (Fâ i lâ tûn) / Fe i lâ tûn / Fe i lâ tûn / Fe i lûn (Fa'lûn)*" vezni düz kalıplardandır. Düz kalıptan kasıt, bir tek parçanın artarda tekrarlanmasıdır. Düz kalıplar, edebiyata aruzun ilk girdiği devirlerde fazlaca kullanılmıştır. "*Fe i lâ tûn / (Fâ i lâ tûn) / Fe i lâ tûn / Fe i lâ tûn / Fe i lûn (Fa'lûn)*" vezninde baş ve son kısım vezinde de görüldüğü gibi değişikliğe uğrayabilmektedir (İlaydın, 1964, s.46).

Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde Türk şiir tarihi boyunca en fazla kullanılan 6 aruz kalıbı üzerine sese dayalı alıştırmalar yapmanın şiire özgü ritmi kavratmak için yeterli olduğu değerlendirilmektedir. Bu kalıplar, aşağıda verilmiştir:

Fâ i lâ tûn / Fâ i lâ tûn / Fâ i lâ tûn / Fâ i lûn
Fe i lâ tûn (Fâ i lâ tûn) / Fe i lâ tûn / Fe i lâ tûn / Fe i lûn (Fa'lûn)
Me fâ i lûn / Me fâ i lûn / Me fâ i lûn / Me fâ i lûn
Mef û lû / Fâ i lâ tû / Me fâ i lû / Fâ i lûn
Mef û lû / Me fâ i lû / Me fâ i lû / Fe û lûn
Me fâ i lûn / Fe i lâ tûn / Me fâ i lûn / Fe i lûn (Fa'lûn) (Şimşek, 2006, s.12).

2. Yurt Dışındaki Türkoloji Bölümlerinde Eğitim Durumu ve Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi Gagauz Dili ve Tarihi-Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Türkoloji, yalnızca Türkiye'de değil, dünyanın birçok ülkesinde ilgi gören bir bilim dalı olarak karşımıza çıkmakta, özellikle Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya, Doğu Avrupa ve Uzak Doğu'da pek çok üniversitede Türkoloji bölümleri üniversiteler bünyesinde bulunmaktadır. Bu durum, Türkoloji'nin evrensel bir disiplin hâline geldiğini göstermektedir. Ancak, söz konusu bölümlerin müfredatları, ders programları, öğretim kadroları, kaynak temini ve öğrencilerin akademik ilgi alanları bakımından farklılıklar gösterdiği görülmektedir.

Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinin müfredatları genel olarak değerlendirildiğinde, müfredatlarda Türk dil bilgisi, Türk halk edebiyatı, Osmanlı Türkçesi, Yeni Türk edebiyatı, Türk tarihi, Türk sanatı ve Türk kültürü derslerinin bulunduğu görülmektedir.² Ancak, klasik Türk edebiyatı ve özellikle aruz ölçüsünün öğretimi kimi bölümlerde yeterince kapsamlı değildir. Bunun başlıca

² 21.03.2025 tarihinde Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi Rektörlüğünden alınan izinle Moldova Eğitim ve Araştırma Bakanlığı nezdinde onaylanan Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı müfredatı ekte sunulmuştur.

sebepleri arasında öğretim üyelerinin uzmanlık alanlarındaki farklılıklar, ders saatlerinin sınırlılığı ve öğrencilerin ihtiyaçlarının daha çok günümüz Türkçesine yönelmiş olması olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, klasik Türk edebiyatının temel unsurlarından biri olan aruzun ya yüzeysel biçimde ele alınmasına ya da tamamen ihmal edilmesine yol açmaktadır.

Avrupa'daki Türkoloji bölümlerinde gözlemlenen en önemli husus, öğrenci profilinin çeşitli olmasıdır. Bu bölümlerde hem Türk asıllı öğrenciler hem de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yabancı öğrenciler kayıtlıdır. Türk asıllı öğrenciler, ailelerinden öğrendikleri Türkçe sayesinde dile daha aşina olsalar da aruzun teknik yönlerini anlamakta güçlük çekmektedirler. Türkçe bilmeyen öğrenciler içinse aruz hem dilsel hem de teknik açıdan daha karmaşık bir konudur. Bu sebeple öğretim sürecinde farklı yöntem ve materyallerin kullanılması bir zorunluluk hâline gelmektedir. Asya'daki Türkoloji bölümleri ise daha çok ortak tarih ve kültürel bağların etkisiyle klasik Türk edebiyatına ilgi göstermektedir. Özellikle Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan gibi Orta Asya ülkeleriyle, Ürdün, Lübnan ve Katar gibi Orta Doğu ülkelerinde aruzun öğretimi daha sistematik biçimde yapılabilmektedir. Buna karşılık diğer ülkelerdeki Türkoloji bölümlerinde aruz, çoğunlukla seçmeli derslerde veya genel edebiyat derslerinin küçük bir parçası olarak müfredatlarda yerini alabilmektedir.

Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi ile Yunus Emre Enstitüsü arasında 2017 yılında imzalanan Türkoloji Protokolü ile üniversitede Türkoloji alanında çalışmalar başlatılmıştır. Söz konusu iş birliği çerçevesinde, 2018 yılında Yunus Emre Enstitüsü ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) destekleriyle, Milli Kültür Fakültesi, Gagauz Dili ve Tarihi Bölümünün altında Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı kurulmuştur³. İlgili ana bilim dalında Türk kültürünü ve edebiyatını ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmek için akademik çalışmalar yapılmaktadır. Bölümün amacı, iş birliği içinde çalışan ve kendisine verilen görevleri başarıyla yerine getiren bireyler yetiştirmek ve öğrencileri, Türk dili ve edebiyatının gelişimine öncülük edebilecek bir seviyeye ulaştırmaktır. İlgili ana bilim dalında Türkiye Cumhuriyeti Moldova-Kişinev Büyükelçiliği Eğitim Müşavirliği nezdinde Türkiye'den görevlendirilen 4 (dört) öğretim üyesi bulunmaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalının koşullu ön akreditasyon süreci Moldova Eğitim ve Araştırma Bakanlığı nezdinde ANACEC biriminde kabul edilerek 2024 yılında tamamlanmıştır. Tam akreditasyon süreci için ise çalışmalar devam etmektedir. Komrat Devlet Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı (Lisans), Gagauz Dili ve Öğretimi (Yüksek Lisans)

³ İlgili ana bilim dalının web sitesi için bk. <https://kdu.md/gag/structura-universitatii/facultati/facultatea-cultura-nationala/departament-tyurkologii/hakk-m-zda/tan-t-m>

ve Gagauzca-Türkçe (Lisans) öğretim programları⁴ Moldova Eğitim ve Araştırma Bakanlığı nezdinde onaylıdır (Gümüş, 2025, s. 161-162). Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi, Gagauz Dili ve Tarihi Bölümünde 2026 yılında Gagauzca-Türkçe (Lisans) 6 (altı), Gagauzca-Romence (Lisans) 16 (on altı) olmak üzere toplam 22 (yirmi iki) öğrenci eğitim almaktadır.

Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi klasik Türk edebiyatı dersleri noktasında, diğer Türkoloji bölümlerinden bir nebze de olsa ayrılmakta, müfredatta klasik Türk edebiyatı ile ilgili derslere yer vermektedir. Bu durumda, Türkiye Cumhuriyeti Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu kararı ile Türkiye Cumhuriyeti Moldova-Kişinev Büyükelçiliği Eğitim Müşavirliği nezdinde görevlendirilen klasik Türk edebiyatı alanında öğretim üyelerinin de bulunması etkili olmuştur. Müfredatta yer alan klasik Türk Edebiyatı ile ilgili dersler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Ders Adı	Sınıfı	Dönemi	İş Yüğü	AKTS
Literatura clasica Turca-I (Klasik Türk Edebiyatı-I)	1	Güz	150	5
Literatura clasica Turca-II (Klasik Türk Edebiyatı-II)	1	Bahar	120	4
Literatura clasica Turca-III (Klasik Türk Edebiyatı-III)	2	Güz	150	5
Literatura clasica Turca-IV (Klasik Türk Edebiyatı-IV)	2	Bahar	180	6
Literatura clasica Turca-V (Klasik Türk Edebiyatı-V)	3	Güz	180	6
Literatura Turca din perioda Sufiana (Türk Tasavvuf Edebiyatı)	3	Bahar	150	5

Tablo 1: Moldova-Komrat Devlet Üniversitesindeki Müfredatta Yer Alan Klasik Türk Edebiyatı Dersleri (Komrat Devlet Üniversitesi Gagauz Dili ve Tarihi Bölümü Öğretim Programları, 2024)

Klasik Türk edebiyatı derslerinde, yabancı öğrencilerin dil yeterlilikleri göz önüne alınarak, genellikle sadeleştirilmiş metinler ve temel kavramlar öğretilmektedir. Bu durum, öğrencilere metinleri anlamada kolaylık sağlasa da maalesef edebî estetiğin tam olarak kavratılmasını sınırlamaktadır. Derslerde nazım türleri, nazım şekilleri, şairler ve dönem özellikleri gibi temel konulara yer verilmekte; ancak metin çözümleme, aruz uygulamaları, mazmun analizi ve

⁴İlgili öğretim programları için bk.

https://drive.google.com/file/d/19uZJSSchbR2Vil4eys10ITbKF1NRa_B7/view?usp=drive_link

edebî estetiği kavrama gibi ileri düzey beceriler genellikle ikinci planda kalmaktadır. Bu nedenle, özellikle aruz öğretiminde uygulamalı ve işitsel yöntemlerin eksikliği dikkat çekmektedir.

Moldova-Komrat Devlet Üniversitesi gibi yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde yürütülen aruz öğretimi faaliyetlerinde, dil yeterliliği, fonetik farkındalık ve kültürel mesafe gibi etkenler öğretim sürecini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, Gagauz öğrenciler için geliştirilecek aruz öğretimi modelinin hem Türkçenin yapısal özelliklerine hem de öğrencilerin ana dili ve kültürel geçmişine uygun bir pedagojik temele dayanması gerekmektedir.

2. Gagauz Türkçesinin Ses Özellikleri ve Aruzla İlişkisi

Gagauz Türkçesi, Oğuz lehçeleri grubuna dâhil olup, Türkiye Türkçesi ile kökensel olarak yakın bir ilişki içerisinde. Bununla birlikte, tarihî gelişim sürecinde Slav dilleriyle uzun süreli temas hâlinde bulunması, fonetik düzeyde bazı farklılaşmaları beraberinde getirmiştir. Bu durum, Gagauz öğrencilerin klasik Türk şiirinde kullanılan aruz ölçüsünü algılamasında hem avantajlar hem de zorluklar doğurmaktadır.

Aruz ölçüsünün uzun ve kısa hecelerin düzenli dizilişine dayanan bir ölçü sistemi olması, Gagauz Türkçesinde de uzun ünlülerin bulunması, aruzun doğal bir biçimde uygulanabilmesine zemin hazırlamıştır. Gagauz Türkçesindeki uzun ünlüler, Türkiye Türkçesi ile karşılaştırıldığında bazı önemli farklılıklar göstermektedir. Özellikle Arapça ve Farsçadan alınan kelimelerde görülen uzun ünlülerden başka, “aa”, “ee”, “ii”, “oo”, “uu”, “ıı”, “ää”, “öö”, “üü” gibi farklı uzun ünlülerin bulunması (Özkan, 1996, s. 44), söz konusu uzun ünlülerin, eş sesli kelimeler arasındaki anlam farkını göstermede rol oynaması ile birlikte aruzdaki uzun ünlüleri çağrıştırmaları bakımından dikkate değerdir.

Gagauz Türkçesinin hece temelli bir ritim sistemine sahip olduğu, Halk şiiri geleneğinde de hece ölçüsünün yaygın biçimde kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle Gagauz öğrenciler, şiirdeki ritmi daha çok hece sayısına dayalı olarak algılamaktadırlar. Aruz ölçüsünün ise hece sayısından ziyade hece ritmi üzerine kurulması, ritmik farkındalıkta bilişsel bir karışıklığa yol açabilmektedir. Dolayısıyla aruz öğretiminde ilk adımın öğrencinin hece uzunluğuna duyarlılığını geliştirmek olduğu gözlemlenmektedir.

Gagauz Türkçesi, tarihî süreçte Rusça ve Romence ile yoğun temas hâlinde bulunduğu için, bu dillerin aksan, vurgu ve tonlamalarının Gagauz öğrencilerin konuşma alışkanlıklarına da yansıdığı görülmektedir. Özellikle Rusçadaki kelime vurgusunun son hecede yoğunlaşması, öğrencilerin aruzda uzun heceleri vurgulama eğilimini etkileyebilmektedir. Bu nedenle öğretim sürecinde, klasik Türk şiirinde kelime içi uzunlukların sabit olduğu, vurgunun anlam değil, ritim temelli bir unsur olduğunun açıklanmasının uygun olacağı değerlendirilmek-

tedir. Gagauz şiir geleneğinin büyük oranda halk şiiri ve dinî içerikli anlatı geleneği üzerine kurulu olmasından dolayı, aruz ölçüsü Gagauz öğrenciler için oldukça yenidir. Aruz, bu yönüyle Gagauz öğrenciler için ortak Türk şiir geleneğine açılan bir kapı işlevi görmektedir.

3. Yurt Dışındaki Türkoloji Bölümlerinde Aruz Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Aruz ölçüsü, Türk edebiyatının en önemli vezin sistemlerinden biri olmasına rağmen, günümüzde özellikle yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde öğretimi sırasında çeşitli zorluklarla karşılaşılmaktadır. Bu zorluklar hem dilsel hem pedagojik hem de kültürel boyutlar taşımaktadır. Aşağıda bu sorunlar ele alınmıştır:

Aruz ölçüsünün en temel güçlüğü, Türkçenin ses yapısı ile aruz kalıplarının tam anlamıyla örtüşmemesinden kaynaklanmaktadır. Türkçe, eklemeli ve hece yapısı sabit bir dildir; oysa aruz, uzun ve kısa hecelere dayalı bir sistemdir. Türkçede uzunluk-kısalık ayırımının doğal olmaması, öğrencilerin aruzu kavramasını zorlaştırmaktadır. Yabancı öğrenciler için bu durum daha da karmaşık hâle gelmektedir.

Aruz öğretiminde kullanılan “*Fâ i lâ tün*”, “*Me fâ î lün*”, “*Fe û lün*” gibi tef’ileler öğrencilerin zihninde karışıklığa yol açmaktadır. Bu tef’ileler Arapça ve Farsça kökenli olduğu için, bu dillere aşina olmayan öğrenciler tarafından kavranamamaktadır. Ayrıca “imâle”, “zihâf”, “vasl”, “med” gibi özel kuralların öğrencilere kavratılması oldukça zor bir durumdur.

Yurt dışındaki birçok Türkoloji bölümünde aruz öğretimine yönelik özel hazırlanmış ders kitapları ve alıştırma materyalleri bulunmamaktadır. Çoğunlukla Türkiye’de hazırlanan kaynaklardan faydalanılmakta, ancak bu kaynaklar yabancı öğrencilerin seviyesine ve ihtiyaçlarına her zaman uygun düşmemektedir. Dijital uygulamaların ve görsel materyallerin yetersizliği de öğrenim sürecini olumsuz etkilemektedir.

Aruzun yalnızca teknik kurallarla öğretilmesi, öğrencilerin ilgisini azaltmakta ve konunun soyut kalmasına yol açmaktadır. Öğretim üyelerinin bazıları, aruzu sadece kalıplar ve terimler üzerinden anlatmakta, bu da öğrencilerin edebî zevkle bağ kurmasını engellemektedir. Ayrıca ders saatlerinin sınırlılığı, uygulamalı çalışmalara yeterince zaman ayrılmasını zorlaştırmaktadır.

Aruz ölçüsü, sadece bir vezin değil, aynı zamanda Osmanlı ve klasik İslam medeniyetinin kültürel bir ürünü olarak değerlendirilmelidir. Ancak yurt dışındaki öğrenciler, bu kültürel arka plana yeterince hâkim olmadıkları için aruzla yazılmış eserlerin estetik değerini tam olarak kavrayamamakta, bu durum da aruzu yalnızca teknik bir alan gibi görmelerine sebep olmaktadır.

Sonuç olarak, aruz öğretiminde karşılaşılan sorunlar yalnızca teknik meselelerle sınırlı değildir; dil, kültür, pedagojik yöntem ve materyal eksikliği gibi çok boyutlu bir sorun alanı mevcuttur. Bu nedenle, aruzun etkili biçimde öğretilmesi için hem yeni yöntemlerin geliştirilmesi hem de uygun materyallerin hazırlanması büyük önem taşımaktadır.

4. Yurt Dışındaki Türkoloji Bölümlerinde Aruz Ölçüsünün Öğretiminde Yöntem Önerileri

Aruz ölçüsünün öğretiminde karşılaşılan zorlukları aşabilmek için hem klasik yöntemlerden yararlanmak hem de modern pedagojik ve teknolojik imkânları devreye sokmak büyük önem taşımaktadır. Bu bölümde, aruz öğretiminin daha verimli ve anlaşılır hâle gelmesi için çeşitli yöntem ve öneriler sunulmaktadır.

4.1. Ritim, Müzik ve Ezgi ile Öğretim

Aruz öğretiminde, kalıpların ritmik tekrarlarla öğretilmesi önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin kalıpları ezberlemeleri, heceleri uzun-kısa olarak ayırt etmeyi öğrenmeleri için sesli okumalar yapılmalıdır. Aruzun doğası, işitmeye ve ritmik tekrar duygusuna dayanmaktadır. Bu nedenle, aruz öğretiminde sesli okuma, ezgiyle ritim alıştırmaları ve klasik musikiden yararlanmak etkili bir yöntemdir. Öğrencilere gazel veya kaside örnekleri, önce düz okunarak, ardından ölçü vurguları belirginleştirilmiş şekilde dinletilmelidir.

Vezin	Ritmik Ses
Fâ i lâ tün (-) (.) (-) (-)	Laaa La Laaa Laaa (-) (.) (-) (-)
Me fâ i lün (.) (-) (-) (-)	La Laaa Laaa Laaa (.) (-) (-) (-)
Mef û lü (-) (-) (.)	Laaa Laaa La (-) (-) (.)

Tablo 2: Vezin Tef'ilesi ve Ritmik Ses Tablosu Örneği (Öztuna, 1987)

Aruzun ritmik yapısı, ezgiyle birlikte daha kolay kavranabilmekte, Osmanlı musikisi örnekleri veya klasik şiirlerin bestelenmiş formları dinletilerek öğrencilerin aruz kalıplarını kulak yoluyla tanımaları sağlanabilmektedir. Bu yöntemin özellikle yabancı öğrencilerin ölçüyü hissetmeleri açısından oldukça etkili bir yöntem olacağı değerlendirilmektedir.

4.2. Karşılaştırmalı Yöntem

Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde aruz ölçüsünü öğretirken, hece ölçüsü ile kıyaslama yapmak oldukça faydalıdır. Türkçenin doğal ölçüsü olan hece ile aruz arasındaki benzerlikler ve farklılıklar vurgulanarak öğrencilerin mantıksal bir bağ kurmaları sağlanabilmektedir.

Gagauz öğrenciler, şiirde ritmi doğal olarak hece sayısı üzerinden algılamaktadır. Bu nedenle aruzun temelleri öğretilirken, hece ölçüsüyle karşılaştırmalı bir yaklaşım benimsenmelidir. Öğrencilere önce hece ölçüsünün sayısal düzeni hatırlatılmalı, ardından aruzun ritme dayalı düzeni açıklanmalıdır. Örneğin, 11’li hece ölçüsünde yazılmış kısa bir Gagauz türküsü ile “*Mefâilün / Mefâilün / Feülün*” kalıbıyla yazılmış bir klasik Türk şiiri dinletilerek ritim farkı hissettirilmelidir. Böylece öğrencilerin aruzun sayıya değil, ritme dayalı bir düzen kurduğunu kavramaya başlayacakları değerlendirilmektedir.

Özellik	Hece Ölçüsü	Aruz Ölçüsü
Temel birim	Hece sayısı	Kısa-uzun hece dizilişi
Köken	Türk edebî geleneği	Arap-Fars etkili klasik gelenek
Uygulama alanı	Halk şiiri	Divan şiiri
Ritmik yapı	Doğal, düzenli	Müzikal, ölçülü
Uyum türü	Hece eşitliği	Vezin kalıbı eşitliği

Tablo 3: Hece Ölçüsü İle Aruz Ölçüsü Karşılaştırması (İlaydın, 1964)

4.3. Uygulamalı Çalışmalar ve Atölyeler

Aruz ölçüsünü yalnızca teorik bilgilerle öğretmek yeterli değildir. Öğrencilerin bizzat şiir çözümlemeleri yapmaları, beyitler üzerinde kalıp tespiti çalışmaları gerçekleştirmelerinin öğrenmeyi kalıcı hâle getirdiği değerlendirilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin kendi şiir denemelerini aruzla yazmalarının teşvik edilmesinin hem yaratıcılıklarının desteklenmesine hem de öğrencilerin aruzun işleyiş mantığını kavramaları açısından dikkate değer olarak değerlendirilmektedir.

4.5. Dijital Materyallerin Kullanımı⁵

Günümüzde teknoloji, aruz öğretiminde büyük kolaylıklar sağlamakta, yapay zekâ destekli programlar, interaktif ders yazılımları, çevrim içi uygulamalar, mobil uygulamalar ve sesli-okuma programları sayesinde öğrenciler kendi hızlarında öğrenme imkânına sahip olabilmektedirler. Ayrıca, görselleş-

⁵ Konuyla ilgili “Yurt Dışındaki Türkoloji Bölümleri Öğrencileri İçin Yapay Zekâ Destekli Aruz Ölçüsü Öğretimi Uygulaması” başlığı altında proje ön hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

tirilmiş şemalar, video dersler ve interaktif deneme sınavları da öğrencilerin ilgisini artırmaktadır. Eğitim sürecinde görselleştirilmiş şemalar, video dersler ve interaktif deneme sınavlarının kullanımı, aruz ölçüsü gibi karmaşık ve soyut kalıplardan oluşan bir konuyu öğrenciler için çok daha erişilebilir kılmaktadır. Geleneksel yöntemlerde kâğıt üzerinde kalan kısa ve uzun hece işaretleri, renk kodlu şemalar ve grafiksel gösterimlerle desteklendiğinde, öğrencinin zihninde yapısal bir model oluşmakta ve tef' ile geçişleri somut birer veriye dönüşebilmektedir. Özellikle video dersler aracılığıyla şiirin ritmik icrasını izlemek ve ardından interaktif deneme sınavları ile anlık geri bildirim almak, öğrencinin hata yapma korkusunu azaltarak öğrenme sürecini dinamik bir yapıya kavuşturmaktadır. Söz konusu dijital araçların öğrencilerin sadece teknik bilgi edinmelerini sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda klasik şiirin estetik dünyasına duydukları ilgiyi ve motivasyonu da en üst seviyeye taşıdığı değerlendirilmektedir.

4.6. Edebî ve Kültürel Bağlantıların Kurulması

Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde aruz yalnızca teknik bir ölçü olarak değil, aynı zamanda bir kültür unsuru olarak öğretilmelidir. Bu nedenle öğrencilere, aruzla yazılmış şiirlerin tarihsel ve kültürel bağlamları da aktarılmalıdır. Mesela, bir gazel ele alınırken hem aruz kalıbı hem de gazelin dönemin sosyal ve kültürel yapısıyla ilişkisi açıklanmalıdır. Bu yaklaşım, öğrencilerin aruza karşı estetik bir ilgi geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Balkanlardaki divan şairleri ile bilhassa İstanbul ve Edirneli şairlerin şiirlerinden örnekler seçerek tarihî arka plana işaret etmek, Gagauz öğrencilerin daha çok dikkatini çekecektir. Gagauz öğrencilerin kendi kökleri ile Osmanlı kültür havzası arasındaki organik bağı daha net görmelerini sağlayarak, yabancılık çektikleri aruz kalıplarını sahiplenmelerine kapı aralayacaktır. Bu sayede şiir çözümlemelerinin, teknik birer metin analizi olmaktan çıkıp canlı bir tarih ve kimlik bilinci inşasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde klasik Türk edebiyatı metinleri anlamlandırılırken kelime bazındaki tarihi arka planı göz önüne almak oldukça önemlidir. Nitekim, Türkiye Türkçesinde zamanla yerini yabancı kelimelere veya yeni türetmelere bırakan pek çok Eski Anadolu Türkçesi unsuru, Gagauz Türkçesinde hâlâ günlük iletişimin merkezindedir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde görülen birçok unsurun, Gagauz öğrencisi için sözlük gerektirmeyen tanıdık kavramlar olduğu gözlemlenmiştir (Özkan, 1996).

4.7. Basitten Zora Doğru İlerleme

Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde öğrencilerin motivasyonunu kaybetmemesi için önce kolay kalıplarla başlanmalı, daha sonra zor kalıplara geçilmelidir. Özellikle “*Fâ i lâ tûn / Fâ i lâ tûn / Fâ i lûn*” “*Me fâ i lûn / Me fâ i lûn*”

/ *Fe û lün*” gibi sade kalıplarla başlanması, öğrencinin kısa ve uzun hece ayrımını zihninde bir refleks haline getirmesine yardımcı olurken, teorik yükün altında ezilmeden şiirin musiki yönüyle tanışmasına imkân tanınmasına vesile olacaktır. Daha sonra aruz terminolojisindeki terimleri kullanmadan Türkçe karşılıkları ile “imâle”, “zihâf”, “vasl” ve “med” kurallarına geçilmelidir. Bu kısımda da teknik bilgidен ziyade ritim kuralları ön plana alınarak aruz kusurları ve ahenk unsurları öğrencilere verilmelidir.

Sonuç olarak, aruz ölçüsünün öğretimi, yalnızca kuru bir teknik aktarım değil; uygulamalı, görsel, işitsel ve kültürel yönleriyle zenginleştirilmiş çok boyutlu bir süreç olmalıdır. Böyle bir yaklaşımın hem Türkoloji bölümlerindeki öğrencilerin hem de Türk edebiyatına ilgi duyan araştırmacıların aruzu daha iyi anlamalarına ve sevmelerine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

5. Yurt Dışındaki Türkoloji Bölümleri İçin Aruz Ölçüsü Ders Planı Örneği Önerisi

Dersin Süresi: 90 dakika

Hedef Kitle: Orta seviyede Türkoloji öğrencileri

Amaç: Öğrencilerin aruz ölçüsünü anlaması, temel kalıpları tanınması ve kısa bir beyit yazabilmesi.

5.1. Giriş (10 dakika)

Aruz ölçüsünün tarihçesinin ve Türk edebiyatındaki öneminin kısaca anlatılması.

Öğrencilere aruzun uzun (-) ve kısa (.) hecelerden oluştuğunun açıklanması. Basit bir örnek üzerinden hece uzunluklarının gösterilmesi.

Örnek:

Uzun/Kısa hecelerin örneklenmesi

Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün

5.2. Kalıp Tanıtımı (15 dakika)

Sınıfa en temel aruz kalıbının tanıtılması

Örnek:

“Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün”

Öğrencilerin tahtada örnek beyitleri çözümlemeye başlaması.

Örnek:

Bana şol gam kim gelür ol yâr-ı cânımdan benüm

İsterem kim gitmeye ol hiç yanumdan benüm (Edirneli Nazmî Dîvânı, g. 4409/1, s. 2366).

Beyitteki uzun ve kısa hecelerin işaretlenmesi ve kalıbın nasıl uygulandığının gösterilmesi.

5.3. Sesli Okuma ve Ritim Çalışması (15 dakika)

Öğrencilerin beyitleri yüksek sesle okuması.

Uzun ve kısa heceler üzerinde durulması ve ritim hissi kazandırılması.

El çırpma ile ritmin desteklenmesi.

5.4. Grup Çalışması (20 dakika)

Öğrencilerin 3-4 kişilik gruplara ayrılması.

Her grubun, verilen kısa bir beyitte aruz kalıplarını işaretlemesi ve çözümlemesi.

Daha sonra grupların çözümlerini sınıfa sunması.

5.5. Kendi Beyitlerini Yazma (20 dakika)

Öğrencilerin basit bir aruz kalıbı kullanarak kendi iki mısralık beyitlerini yazması.

Beyitlerin sınıfta okunması ve düzeltmelerin yapılması.

5.6. Kültürel ve Edebi Bağlantı (10 dakika)

Beyitler üzerinden şairin duygusu, dönem kültürü ve estetik unsurların tartışılması.

Aruzun yalnızca teknik değil, edebî bir ifade biçimi olduğunun vurgulanması.

5.7. Değerlendirme ve Ödev

Öğrencilere birkaç kısa beyit verilerek aruz kalıplarını işaretlemeleri ve çözümlemelerin ödev olarak verilmesi.

Dersin sonunda, öğrencilerin öğrendikleri kalıpları tekrar etmesi.

Sonuç

Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde aruz ölçüsünün öğretimi, hem klasik Türk edebiyatının doğru anlaşılması hem de öğrencilerin estetik ve kültürel birikim kazanmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak yapılan incelemeler ve vaka çalışmaları, bu alanda çeşitli zorlukların bulunduğunu açıkça

ortaya koymaktadır. Dilsel farklılıklar, terminolojik karmaşıklık, materyal eksiklikleri, pedagojik sınırlılıklar ve kültürel uzaklık, aruz öğretiminin önündeki temel engeller olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu sorunlara yönelik çözüm önerileri maddeler hâlinde aşağıda sunulmuştur:

Geleneksel ve modern yöntemlerin bir arada kullanılması: Aruz öğretiminde hem klasik kalıp ve ezber yöntemleri hem de dijital, interaktif ve görsel materyaller kullanılmalıdır.

Uygulamalı çalışmaların artırılması: Öğrenciler beyit çözümlemeleri, şiir yazma denemeleri ve atölye çalışmaları ile aruzun mantığını kavramalıdır.

Müzik ve ritim entegrasyonu: Aruz kalıplarının ritmik yapısı, sesli okuma ve ezgi eşliğinde öğrencilere aktarılmalıdır.

Karşılaştırmalı öğretim: Öğrencilerin hece vezin sistemi ile aruz karşılaştırmaları yapmaları, kavramların anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Kültürel ve edebî bağlamın vurgulanması: Aruz yalnızca teknik bir ölçü olarak değil, tarihsel ve kültürel bağlamı ile birlikte öğretilmelidir.

Basitten zora doğru ilerleme: Öğretim süreci, kolay kalıplardan başlayarak karmaşık kurallara doğru kademeli bir şekilde ilerlemelidir.

Materyal geliştirme ve paylaşımı: Yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde kullanılmak üzere özel ders kitapları, dijital uygulamalar ve çevrim içi kaynaklar geliştirilmelidir.

Sonuç olarak, aruz ölçüsünün yurt dışında Türkoloji bölümlerinde etkin bir şekilde öğretilmesi hem klasik Türk edebiyatının evrensel değerini öğrencilere aktaracak hem de akademik araştırmalar için sağlam bir temel oluşturacaktır. Bu çerçevede, yeni yöntemler ve materyaller geliştirilerek aruzun çağdaş eğitim ortamlarına uyarlanması sağlanmalıdır. Söz konusu çalışma, yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde aruz ölçüsünün öğretimindeki mevcut durumu analiz etmek ve öğretim süreçlerini iyileştirmeye yönelik öneriler sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Tespit edilen durumun ve sunulan yöntemlerin yurt dışındaki Türkoloji bölümlerinde aruzun daha etkili ve verimli bir şekilde öğretilmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Çetin, N. M. (1991). Aruz. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* içinde. (Cilt 3, s. 424-437). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Edirneli Nazmî. (2018). *Mecma' u 'n-Nezâ'ir* (e-kitap). Sibel Üst (Haz.). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Gümüş, K. S. (2025). Moldova-Komrat Devlet Üniversitesindeki Türkoloji Faaliyetleri Üzerine. Bülent Hünerli (Ed.), *Gagauz Dili ve Edebiyatı Üzerine Yazılar* içinde (s. 155-176). Paradigma Akademi.

- İlaydın, H. (1964). *Türk Edebiyatında Nazım*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri Kol. Şti.
- İpekten, H. (1999). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz* (3. baskı), İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Komrat Devlet Üniversitesi Türkoloji Bölümü (2023, 15 Ocak). Erişim adresi: <https://kdu.md/gag/structura-universitatii/facultati/facultatea-cultura-nationala/departament-tyurkologii/hakk-m-zda/tan-t-m>
- Komrat Devlet Üniversitesi Gagauz Dili ve Tarihi Bölümü Öğretim Programları (2024, 21 Mart). Erişim adresi: https://drive.google.com/file/d/19uZJSSchbR2Vil4eys10ITbKF1NRa_B7/view?usp=drive_link
- Özkan, N. (1996). *Gagavuz Türkçesi Grameri (Giriş, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Cümle, Sözlük, Metin Örnekleri)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztuna, Y. (1987). *Türk Musikisi (Teknik ve Tarih)*. İstanbul: Kent Basımevi.
- Şimşek, T. (2006). Aruz ve Aruz Eğitime Yönelik Uygulama Önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(169), 154-174.

Etik Beyan ve Açıklamalar:

1. Bu makalenin yazar(lar)ı, etik kurul iznine gerek olmadığını beyan etmektedir.
 2. Bu makalenin yazar(lar)ı, araştırma ve yayının etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.
 3. Bu makalenin yazar(lar)ı, kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf gibi bütün belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.
 4. Bu makalenin benzerlik raporu bulunmaktadır.
-

Extended Summary

The aruz meter (*aruz ölçüsü*), a rhythmic system based on the arrangement of long and short syllables, originated in Arabic literature, was refined in Persian poetry, and became a cornerstone of Classical Turkish literature for centuries. While it is a technical prosody system, it also embodies a profound historical, cultural, and aesthetic heritage. However, teaching aruz in Turkology departments outside of Türkiye presents unique pedagogical challenges. This study focuses on the experiences gained from the “Classical Turkish Literature” courses at Comrat State University (Moldova), specifically within the Department of Gagauz Language and History. The research investigates the linguistic, cognitive, and pedagogical dimensions of the difficulties students face and proposes holistic solutions to enhance the efficiency of teaching this complex system to international students.

A unique aspect of this study is the linguistic profile of Gagauz students, which serves as a significant pedagogical advantage. Gagauz Turkish, belonging to the Oghuz branch, has preserved many archaic structures from Old Anatolian Turkish that have since disappeared or been replaced in modern Istanbul Turkish. This “linguistic conservatism” creates a natural bridge between Gagauz students and 14th or 15th-century *Diwan* poetry. Words that require a dictionary for a student in Türkiye are often part of the daily vocabulary in Comrat. Furthermore, the presence of primary long vowels in Gagauz Turkish (e.g., *aa*, *ee*, *ii*) provides a cognitive foundation for understanding the “closed” (long) syllables of aruz. This phonetic

familiarity is a significant advantage that distinguishes Turkology students in Moldova from those in Western Europe or East Asia, who often find the concept of vowel length entirely alien.

Despite these advantages, the study identifies several core problems that hinder the mastery of aruz in international Turkology departments. The most prominent barrier is the “theoretical-practical gap”; students often learn the rules of prosody-such as “*imâle*”, “*zihâf*” and “*vas*”/ as abstract mathematical formulas rather than auditory patterns. Furthermore, most existing textbooks and curriculum designs are tailored for native Turkish speakers in Türkiye, taking for granted a level of cultural intuition that international students have yet to develop. Turkish is naturally a syllable-timed language, and students often struggle to perceive the duration of syllables in Arabic and Persian loanwords, leading to a high cognitive load that often results in a loss of interest in classical poetry altogether.

To overcome these challenges, the research suggests a shift from a rule-based technical approach to an aesthetic and auditory-based model, emphasizing rhythmic and musical integration. Aruz is essentially a “musical composition of syllables” and the study advocates for the use of rhythm exercises and classical music (*Ottoman Maqam*) to teach meters. By equating *tef'ile* patterns with musical beats-for instance, using “Laaa-La-Laaa-Laaa” to represent the “*Fâ-i-lâ-tûn*” meter-students develop a “mental metronome”. This method is particularly effective in regions like Moldova, where music education and rhythmic discipline are culturally prominent. Additionally, the curriculum should begin with a comparative pedagogy, contrasting aruz with the “Syllabic Meter (*Hece Ölçüsü*)” to help students reorient their cognitive approach from counting syllables to measuring their duration.

The final stage of this modernized teaching model involves the integration of Artificial Intelligence (AI) and digital tools to create an interactive learning environment. A significant finding of the study is that AI-supported software allows students to scan poems and receive real-time feedback, visualizing the rhythmic structure and reducing the anxiety associated with (*takti*) rules. This technological bridge, combined with a focus on selecting poems from Balkan or Rumelian poets to establish a “cultural transmission” link, transforms a technical lesson into a meaningful exploration of identity and history. In conclusion, the data from Comrat State University demonstrates that when aruz is presented as a rhythmic melody rather than a list of rules, student engagement increases, proving that mastering this meter is not merely about technical accuracy but about cultivating an aesthetic sensitivity to the “inner music” of the Turkish language.

Furthermore, the pedagogical success of this model is deeply rooted in the transition from simple to complex structures, ensuring that students do not become overwhelmed by the intricate terminology of classical prosody. By starting with the most frequently used and rhythmic meters, such as “*Fâ-i-lâ-tûn* / *Fâ-i-lâ-tûn* / *Fâ-i-lâ-tûn* / *Fâ-i-lûn*”, instructors can transform the learning process into a series of achievable milestones. This “step-by-step” approach allows students to internalize the core mechanics of syllable weight and rhythmic flow before being introduced to the more nuances of poetic licenses. As students gain confidence in their ability to “hear” the meter, the focus shifts from mechanical scanning to a more profound engagement with the text, where the technical perfection of the verse is seen as an extension of its emotional and philosophical depth.

Ultimately, the findings from this research emphasize that teaching aruz in an international context is far more than a linguistic exercise; it is an act of cultural diplomacy and heritage preservation. By leveraging the unique linguistic heritage of Gagauz Turkish and incorporating modern digital tools, the “Classical Turkish Literature” courses at Comrat State University serve as a blueprint for other Turkology departments worldwide. This holistic approach ensures that the “inner music” of the Turkish language remains accessible and vibrant for new generations of scholars, regardless of their geographical or cultural distance from the traditional centers of the Ottoman world. By fostering both technical proficiency and aesthetic appreciation, we ensure that the profound legacy of aruz continues to be a living, breathing component of global Turkic studies.